

Historian merkityksestä

EERO KITUNEN

Vuonna 1947 pidettyjen historianopettajien päivien avaussanat lausui tohtori A. A. Koskenjaakko, joka painotti, että koulun tehtävä on edistää yhteiskunnan tulevaisuutta. Jotta koulu voi näin tehdä, on sillä oltava juuret syvällä menneisyydessä. Muun muassa tämän vuoksi historian opetus on sen elimellinen osa. Koskenjaakko jatkoi: ”Historian opetuksen päämäärä – vanhastaan tuttu – on opettaa tuntemaan nykyistä yhteiskuntaamme ja sen kehitystä. Meidän oman maan historiamme taustalla on aina kuva siitä, miten länsimainen sivistys on muodostunut.”

Ilman ymmärrystä siitä, miten länsimainen sivistys on muodostunut, on suomalaisen koulun kehittäminen vailla pohjaa. Tämän käsittäminen on erityisen ajankohtaista silloin, kun koulutusta koskevia lakeja, asetuksia tai opetussuunnitelmia muutetaan. Tämän käsittäminen on ajankohtaista nyt, kun suomalaista lukiota uudistetaan.

Historia opettaa tietoja ja taitoja, jotka eivät vanhene edes nopeasti muuttuvassa maailmassa. Kulttuurihistorioitsija Johan Huizinga kirjoitti, että historian tieteellä ja opetuksella on erityistä arvoa yhteiskunnalle, koska ne auttavat ymmärtämään ihmistä. Hänen mukaansa historian käsittelemät kysymykset ovat samoja, joita ihmiset kohtaavat jokapäiväisessä elämässään.

Eräs jokin aikaa sitten tapaamani vaikutusvaltainen poliitikko sanoi minulle, ettei ajan henki juuri nyt ole oikein suosiollinen historian opetukselle. Toivottavasti näin ei ole. Ajan henki näyttäisi ainakin suosivan historiaa. Onhan maassa keskusteltu aktiivisesti esimerkiksi sadan vuoden takaisesta itsenäistymisestä ja sisällissodasta. Olisi ristiriitaista, jos samanaikaisesti korostettaisiin historian merkitystä mutta väheksyttäisiin historian opetusta.

Toivottavaa luonnollisesti olisi, että kansalaiset kykenisivät osallistumaan ajankohtaisiin historialisiin keskusteluihin. Jotta näin on tulevaisuudessa, on historian opetuksella oltava vankka asema peruskouluissa ja lukioissa.

Siinä, että historian opetus joutuu perustelemaan tarpeellisuuttaan, ei ole mitään väärää. Eikä siinä, että se joutuu puolustamaan asemaansa, ole mitään uutta. Vuonna 1972 HYOL:n puheenjohtaja Matti J. Castren ilmaisi Kleiossa väsymyksensä silloiseen historian opetusta koskevaan debattiin toteamalla, että ”varmaan monessa näiden aineiden [historian ja yhteiskuntaopin] opettajassa virinnyt syntinen toivo joskus saada nauttia työrauhaa ja kehittää rakentavassa mielessä ainettaan ja opetustaan”. Tuolloin poliittinen vasemmisto syytti historian ja yhteiskuntaopin opetusta liiasta yhteistyöstä elinkeinoelämän kanssa, poliittinen oikeisto taas liiasta vasemmistolaisuudesta.

Castrenin toivoma työrauha on ajankohtainen toive tänäkin päivänä. Olisi oivallista, ettei koulutusta koskevia muutoksia tehtäisi vain muutosten vuoksi ja että opettajille annettaisiin mahdollisuus keskittyä perustyöhönsä eli opettamiseen.

Paras tae niin suomalaisen koulun ja lukion kuin niihin olennaisesti liittyvän historian opetuksen kehittymiselle on taata ammattitaitoisille opettajille työrauha kehittää opetustaan ilman jatkuvaa ylhäältä päin tulevaa ohjausta. ■

Kirjoittaja on HYOL ry:n puheenjohtaja.

*Suorat lainaukset teoksesta Virta, Arja: *Pedagogiikkaa ja etujen vartiointia. Historian ja yhteiskuntaopin opettajien liitto HYOL ry. 1948–1998. Vuosikirja XXV (1998).**